

19

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU
(bolševike) PARTEI
KESKKOMITEE

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ
(большевиков) ЭСТОНИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Osakond

Отдел *Свободный сектор*

МАР КК PARTI ARHIV - ПАРТ АРХИВ ЦК КП(б) ЭСТОНИИ
г. Таллин

Fond nr **1**

Nimistu nr **46A**

Toimik № **19**

19

г.

ТОИМІК № 19 ДЕЛО

*Письма, с партийными и
советскими органами Эст. ССР
по делам религиозных кувитов.*

Alatud "15" *января* 1950 aastal
Начато года

Lõpetatud "17" *октября* 1950 aastal
Окончено года

ERA P

Fond nr **1**
Nim. nr **46a**
S. nr **19**

Lehtede arv **252**
Количество листов

13

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU
(bolševike) PARTEI
KESKKOMITEE

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ
(большевиков) ЭСТОНИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Osakond

Отдел *Сообщ. сектор*

МАР КК РАТТИ АРХИВ - ПАРТИАРХИВ НК КП(б) ЭСТОНИИ
г. Таллин

Fond nr **1**

Nimistu nr **146A**

Toimik nr **19**
et. xp.

ERAF.1.46a.19
Laenus

№ 19

*Тезисы
совещания
по*

*информации и
дел. СЕР
всех кувитов.*

H: Noora:A407

Ala
Ha

27 1950 aastal
года

Lõp

27 1950 aastal
года

ERAF
Fond nr **1**
Nim. nr **46**
S. nr **19**

Laenus
16.08.2018
Toivo Reitalu

253

1 82 4
EESTIMAA KOMMUNISTLIKU (bolševike) PARTEI KESKKOMITEE | КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков) ЭСТОНИИ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Osakond | Отдел
Крошаламди и ашрау

19 44 а.
г.

TOIMIK № 4
ДЕЛО

Материалы о религиозных вопросах
отчеты ЦКРА по делам церкви.

Alatud *13 марта* 19 44 aastal
Начато года
Lõpetatud *3 ноября* 19 44 aastal
Окончено года

ERAF
Fond nr 1
Numb nr 82
Seri nr 4

Lehtede arv 40
Количество листов

1

82

ед. хр.

4

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU
(bolševike) PARTEI
KESKKOMITEE

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ
(большевиков) ЭСТОНИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Osakond

Отдел

Промышленности и торговли

ERAF.1.82.4
Laenutus

а.
г.

№ 4

*о религиозных
дел*

начальника по

H: Noora:A407

19 47 aastal
года
19 47 aastal
года

ERAF

Laenutus
16.08.2018
Toivo Reitalu

Form nr

Nr nr

S nr

REITALU

СТОВ

Informatsiooniline aruanne

uskultuste seisukorrast ja tegevusest Eesti NSV-s

seisuga 31.märtsiks 1947.a.

I

Aruande perioodil esitati usklikte poolt palvemajade avamise taotlusi 6. Üksikute uskultuste vahel esitatud avaldused jagunesid järgmiselt

- 1.evangeeliumi luteri usulised 3 avaldust
- 2.roma-katoliku usulised 2 "
- (1) 3.juudi usulised 1 avaldus.

Esitatud avaldustest, pärast läbi vaatamist, otsustati minu poolt eitavalt 4 avaldust (1 ev.luteri usuliste, 2 roma-katoliku usuliste ja 1 juudi usuliste), kuna 2 ev.luteri usuliste avaldust on saadatud kontrollimisele kohalikele täitevkomiteedele. Viimased kaks avaldust kuuluvad n.n. endiste abikirikute kohta, millede avamist taotlevad kohalikud iseseisvatena usuhingutena.

Palvemajade avamistaotluste tagasi lükkamise põhjused olid:

ev.luteri usulistel (Narva-Jõesuus).

Palvemaja avamise taotlus oli esitatud n.n. endisele õpetajamajale. Kuna sõlmimas juures asub vastav kiriku hoone, mis nõuab mitte väga suurt remonti, siis ei pidanud ma võimalikuks taotlust n.n. õpetajamajale toetada ja lükkasin selle tagasi. Samuti selgus esitatud materjalidest, et nimetatud grupp on tegutsenud oma algatusel kohalike organite teadmises juba enne registreerimise taotluse esitamist. Oma kirjas kohalikele täitevkomiteele, ma palusin usklikte registreerimata tegevus kohal lõpetada.

roma-katoliku usulistel.

Valga linnast esitatud palvemaja avamise taotlust kontrollides selgus, et palvemaja avamist taotlejate hulgas on 4 isikut, kes tunnistasid end olevat Poola vabariigi kodanõksusega.

Pärnu linnast esitatud palvemaja avamist taotlejate hulgas oli 4 isikut, kelle elukohaks oli märgitud mõisaküla linn (Pärnu linnast umbes 70 km kaugusel).

Kuna mõlemil avaldusel palvemaja avamise taotlemise õiguslikke isikuid jäi 16, siis avamise taotluste käigu katkestasin enese juures s.o. otsustasin küsimuse eitavalt.

juudi usulistel.

Taotlus oli esitatud Pärnu linnast. Taotlus ise polnud koostatud vormi kohaselt ja taotlust toetava usklikte grupi suuruseks oli ainult 17 isikut.

1946.a. IV kvartalis esitatud palvemaja avamise taotlustes esitasin herrnhuterlaste palvemaja avamise taotluse põhimõttelikule otsustami-

oma eitava seisukohaga ENSV Ministrite Nõukogule, vaatamata sellele, et vormilistel põhjustel oleksin võinud ta tagasi lükata ise. Nimelt leidus taotlusele allakirjutanud usklikte hulgas (allakirjutajaid 25) 5 isikut, kelle allkirjad figureerivad ka kohaliku ev. luteri usuühingu registreerimise avaldusel ja nende hulgas isegi üks ev. luteri usuühingu revisjoni komisjoni liige. Oma seletuskirjas näitasin selle usklikte grupi tihedat sidet kohaliku ev. luteri usuühinguga ja tema liikmete kuulumisest ev. luteri usuühingu liikmeskonda, mille tõttu pidasin uue palvemaja avamist samas väikeses linnas (Turi linn) mitte vajalikuks. ENSV Ministrite Nõukogu asessesms. Puusepp pidas võimalikuks küsimuse esitamist põhimõtetlikuks otsustamiseks mitte lubada ja soovitas taotluse tagasi lükkamist vormilistel põhjustel. Käesolevas küsimuses talitasin ma vastavalt sms. Puusepp'la resolutsioonile.

1946. a. IV kvartalis esitatud vanausuliste palvemaja avamise taotluse (Tartu linnast) panin ajutiselt kõrvale, kuni selgub selle hoone vabastamise küsimus ~~eeselavatest elamistest~~, mille kohta on esitatud taotlus. Nimetatud hoone kuulub eraisikule. Maja vabastamiseks sees elavatest kütülistest praegu pole mingisuguseid väljavaateid, kuna elamispiinda Tartus pole.

Usuühingute registreerimise avaldusi esitati aruande perioodil 2: katoliiklaste poolt 1 ja ev. kristlaste baptistide poolt 1.

Mõlemad avaldused said minu poolt tagasi lükatud.

Katoliiklaste poolt oli registreerimise avaldus esitatud Rakvere linnast, kus ma nende kiriku tegevuse katkestasin mõõdunud aasta viimases kvartalis põhjusel, et nad ei esitanud minu mitmekordsetele nõuetele vaatamata registreerimiseks vajalikke materjale. Mulle esitatud registreerimise avaldusel oli üks poola vabariigi kodakondsusega isik ja 8 isikut elasid väljaspool Rakvere linna. Eeltoodud põhjusel ma lükkasin usklikte taotluse tagasi ja ei andnud nõusolekut kiriku tegevuse uuesti alustamiseks.

Ma pean tähendama, et Rakvere katoliku kiriku suhtes tarvitusele võetud abinõu on andnud üldiselt positiivseid tagajärgi katoliiklaste meeleolude muutumises. Kui mulle varem esitatud registreerimise materjalid olid üldiselt puudulikud ja vaatamata mu sellekohastele märkustele neid puudusi ei kõrvaldatud ja näis, et nad ei tunnegi huvi selle vastu, siis pärast Rakvere kiriku tegevuse katkestamist on toimunud meeleolude muutus. Ma juhisin preestrite tähelepanu sellele, et kui nad ei esita nõuetavaid materjale, siis võib nende kirikuid tabada samasugune saatus, nagu see oli Rakveres. Pärast seda minu avaldust hakati huvi tundma puuduste vastu mulle esitatud registreerimise avalduste materjalides ja lubati kõik puudused kõrvaldada. Käesolevas küsimuses ma pean teatama, et nüüd on katoliiklaste materjalid korras ja registreerimisega võib alata. Registreerimine ja lepingu sõlmimine teostub teises kvartalis.

ev.kristlaste baptistide usuühingu registreerimise avalduse lükkasin
tagasi, kui mitte õigeaegselt esitatud.

Nimetatud usuühingu registreerimise avalduse saamisega minu juures,
vastus jäme nõukogude seadlusandluse rikkumine nii usuühingu poolt kui ka
kohalike nõukogude organite poolt.

Selle usuühingu tegevuse kohta sain andmeid 1945.a. lõpul selles, et
see kasutab vaimulike koosolekute pidamiseks ühiseid ruume ühes hoones kooli-
ga.

Kohes pärast nende andmete saamist, ma kirjutasin Võru maakonna täitevko-
mitteele ja juhtisin maakonna täitevkomitee tahelepanu sellele ebassadusli-
selle olukorrale, mis ning nõudsin usklikte tegevuse lõpetamist kooli kões ka-
rutada olevais ruumides ja hoones. Oma kirjale ma senini vastust ei ole saa-
nud tänini, kuid ma lootsin, et küsimus on kohal lahendatud vastavalt minu
kirjast tehtud nõuetele. Samuti ei saanud ma teatsid ka usklikelt ning ma olin
arvamisel, et nad on oma tegevuse lõpetanud ja likvideerunud.

Nüüd, esitatud registreerimise avalduse ja vanem presbüüteri suulise ja
kirjaliku seletuse põhjal on selgunud, et see usklikte grupp on tegutsenud ko-
ga aeg ja on tegutsenud kogu aeg ühes hoones kooliga.

Ei ole põhjust kahelda vanem presbüüteri sõnades, see aga viib järeldu-
sele, et Võru maakonna täitevkomitee ei reageerinud minu kirjale.

Kõnesolevas küsimuses ma esitasin avalduse ENSV Ministrite Nõukogu ase-
esimehele sma. Puksepp'ale ja palusin tema korraldust selles, et Võru maakon-
na täitevkomitee annaks oma seletuse selles küsimuses ja et tehtaks kindlaks
isik, kes on süüdlane selle olukorra lubamises.

See on nõukogude seadusandluse rikkumine nõukogude organite poolt. Usk-
like poolt seaduse rikkumine seisab selles, et nad tegutsesid senini ilma re-
gistreerimata.

Usuühingu registreerimise avalduse ma jätsin rahuldamata.

Varem esitatud evang. kristlaste baptistide poolt esitatud usuühingu re-
gistreerimise avaldustest ma otsustasin eitavalt 5 avaldust, nendest üks
avaldus vanem presbüüteri sellekohasel avaldusel. Nimelt oli üks nende usu-
ühingu juhtlustaja mõrvanud oma naise, oma mõrvatööd oli ta püüdnud kõigiti
maskeerida, kuid ametivõimude tegevuse tõttu tema avastati ja arreteeriti.
Vanem presbüüteri avalduse põhjal, mis ta mulle tegi, võis oletada teisigi
sellist mõrvaat õnnetuid usuühingu liikmete hulgas. Kõltoodu põhjal tegi
vanem presbüüter avalduse selle usuühingu mitte registreerimiseks.

Kaks registreerimise avaldust jäid rahuldamata sellepärast, et lähedu-
ses oli juba registreeritud ev. kr. baptistide usuühingud, mis liikmete arvult
suuremad, kui need, mis senini eksisteerisid registreerimata (liikmeid ainult
20). Üks likvideerituist oli endine priilaste ühing ja teine endine baptis-
tide ühing.

Kaks tagasi lükatud avaldust kuuluvad endisesse evangeeliumi kristlaste

usuhinguis oli 1. jaanuaril 1947. a. 875 usklikku, neist mehi 185 ja naised 690 või 79%. Aasta jooksul on usuhingute liikmete arv vähenenud 60 usklikku võrra, kusjuures meeste arv on vähenenud 2 võrra ja naiste arv on suurenenud 62 võrra.

Nende usuhingute koosseisu kuulub ka üks vene õhng 27 liikmega Tallinnas.

Usuhingute liikmetest asub Tallinnas 43,2%, võru maakonnas 23,0%, eesti maakonnas 11,5%, Harju maakonnas 16,3% ja Tartu- ning valga maakonnas 6,0%.

Usuhingute suurusest annab ülevaate alljärgnev tabel:

liikmeid 20 - 30	.....	4	usuhingut
" 31 - 40	.....	2	"
" 50 - 60	.....	4	"
" 61 - 70	.....	2	"
" üle 350	.....	1	usuhing Tallinnas.

Jumalateenistusi peeti 1946. a. jooksul 1430 so. igas usuhingus keskmiselt 110 korda.

Lähema ülevaate peetud jumalateenistustest selgitab alljärgnev tabel:

Jumalateenistusi kuni 50 korda aastas	1	usuhing
" 70 - 100	"	5 "
" 101 - 130	"	6 "
" 237	"	1 " (Tallinnas).

6. Herrhuterlased (leidtorflased):

Nende usuhingute tegevuse kohta puuduvad mul praegu andmed. Andsin korralduse nende usuhingute juhtivate tegelaste ilmumiseks oma juurde hiljemalt 31. märtsiks, kuid senini on käinud neist ainult 30%. Nendesse usuhingutesse puutuvad küsimused esitan Nõukogule eri ettekandelises kirjas.

7. Vanausulised:

Vanausuliste usuhingud, arvult 10, asuvad kõik Peipsi järve ääreses rajoonis (ainult üks on Tallinnas). Rahvuselt need usklikud on kõik venekeelsed. Usuhingutesse kuulub umbes 6000 usklikku.

1946. aasta jooksul usuhingutes ristiti 159 last ja maeti 145 surma. Peetud jumalateenistuste arvu poolest on need usuhingud sarnased sekulaarsetele. Jumalateenistusi peeti 1946. a. jooksul 10 usuhingus üldse 1858, neist vabas õhus 16 korda.

Usuhingute suuruse selgitab lähemalt alljärgnev tabel:

liikmeid 201 - 400	....	3	usuhingut
" 401 - 600	....	3	"
" 601 - 800	....	2	"
" 801 - 900	....	2	"

8. Katoliiklased:

Jumalateenistused toimuvad korrapäraselt Tallinna ja Tartu kirikutes. Rakvere kirik seisab praegu suletuna. Valga ja Pärnu katoliiklaste palvemaja avamise taotlused said tagasi lükatud (p.I)

ЕК(В)Р КК...
Fond **1** Nimistu № **72** Toimik **26**
EESTIMAA KOMMUNISTLIKU (bolševike) PARTEI
KESKKOMITEE

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ
(большевиков) ЭСТОНИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Osakond

Отдел *Общесектор*

19 а.
г.

ТОИМІК № 26 ДЕЛО

*Тереница с Уполномоченным
Совета по делам религиозных культов
при Совете Министров ССР по делу ЦК
по вопросам религиозных культов.*

Alatud "17" *Января* 1951 aastal
Начато года

Põretatud "9" *Января* 1952 aastal
Окончено года

ERAF

Fond nr **1**
Nim. nr **72**
S. nr **26**

Lehtede arv **266**
Количество листов

EK(b)P KK ...

Fond **1** Nimistu № **132** Toimik **26**
EESTIMAA KOMMUNISTLIKU (bolševike) PARTEI
KESKKOMITEE

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков) ЭСТОНИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Osakond _____ Отдел *Особый сектор*

Laenutus 16.08.2018 Toivo Reitalu
H: Noora:4407
Laenutus ERAF.1.72.26

19 а. г.
МИК № 26
10

*Упомянуто в реферате
самостоятельных кувитов
финансов СССР по делу
революционных кувитов.*

Арвард 1957 aastal года
Арвард 1957 aastal года
266

ERA
Fond nr _____
Nim. nr **72** arv _____
S. nr **26** Количество листов

Уменьшение числа прихожан осуществилось:

- 1/ за счет умерших на 9 чел.
- 2/ за счет ушедших на 10 чел.
- 3/ за счет недействующих на 49 чел.

Всего на 68 чел.

Категория прихожан, так назыв. недействующих членов, ликвидирована в течение 1950 г. и по сведениям руководящих лиц все вышеуказанные 864 членов налицо и принимают участие в богослужениях. Таким образом категория действующих членов по сравнению с прошлым годом увеличилась на 81 человек.

Римско-католическая церковь

К 1 января 1951 г. действовало только 2 костела: в гор.Таллине и в гор.Тарту. Летом 1950 г. была ликвидирована римско-католическая религ.община в гор.Раквере из-за малочисленности верующих.

Посещаемость костела в гор.Таллине около 30-80 человек, а в гор.Тарту 15-40 человек. Всего в гор.Таллине насчитывается около 400-500 католиков, а в гор.Тарту до 100 католиков.

Старообрядческая церковь

Действующих религ.общин - 10; одна в гор.Таллине и девять по берегу Чудского озера /Муствеевский район, Каллаский район Ряпянский район/.

Сколько в них верующих трудно сказать. По сведениям настоятелей храмов на богослужения в обычные праздники приходит мало верующих и только старики.

В гор.Тарту существует незарегистрированная группа старообрядцев в количестве 200-300 человек.

1450
Eks. 2.

Salajane

Ülevaade usuliste liikumiste seisukorrast Eesti NSV-s
1945.a.-1951.a.

1940/1941.a. nõukogude korra perioodil olid usulised organi-
satsioonid nendeks aladeks, kuhu veel ei ulatanud nõukogude korra
aluste rakendamine.

Kui 1944.a. EN.V territoorium okupantide võimu alt vabastati,
siis toimus kõigil teistel aladel nõukogude korra taastamine, kuid
usuliste liikumiste ja nende organisatsioonide osas tuli alles asu-
da rajama neid aluseid, mida nõukogude seadlusandlus oli kehtesta-
nud usukultuste ja nende organisatsioonide kohta.

See ülesanne määratigi usukultusasjade Nõukogu poolt nende esi-
meses kirjas 16.veebr.1945.a.

Esimene ülesandena seisis pševakorras usuühingute registreeri-
mine.

Asudes selle ülesande täitmisele, selgus kohe, et usklikkond
suhtub umbusaldusega registreerimise küsimusse ja pidas seda mingike
"trikika" usklike aktiivi välje selgitamiseks. Seda umbusaldust
süvendasid suuresti oma agitatsiooniga anti-nõukogulikud elemendid.

Tuli asuda selle umbusu kõrvaldemisele.

Usklikega loodud tihe kontakt ja neile nõukogude põhimõtete
selgitamine usuküsimuses lõi juba 2-3 kuu jooksul sellise olukorra,
et registreerimise käigus enam takistusi ei olnud. Usklikud hakka-
sid massiliselt esitama ~~ta~~stavas vormis registreerimise avaldusi
ning põhiliselt oli usuühingute registreerimine läbiviidud 1945.a.
lõpuks ja 1946.aastaks jäi läbiviimata ainult väike osa usklike
avaldusi.

Kapitalistliku korra tingimustes omasid kirikud ja muud usu-
ühingud juriidilise isiku õigused, nende valduses olid nende oman-
dina suured materiaalsed väärtused. Tõsi küll, et juba 1940 ja
1941.aastatel suur osa kirikute ja usuühingute mitte usukultusliku
iseloomuga varasid natsionaliseeriti (peamiselt linnades), kuid
siiski oli küllaltki varasid, mida kirikud ja usuühingud pidasid
ende omandiks (kirikud, kalmistud, neis olev inventar, pastoraadid).

Advendistide iseloomustavaks nähteks on see, et ristitud usklike arv on igal aastal ületanud surevuse.

Nii:

1945.a.	ristiti	61 uskl.	suri	48 uskl.
1946.a.	" - "	99 "	" "	56 "
1947.a.	" - "	86 "	" "	55 "
1948.a.	" - "	96 "	" "	53 "
1949.a.	" - "	68 "	" "	42 "
1950.a.	" - "	80 "	" "	54 "

kokku ristiti 490 uskl., suri 308 uskl.

Nende näitajate alusel tuleb öelda, et adventistide arv on sellel ajavahemikul kasvanud 182 inimese võrra (absoluutses mõttes).

Ülevaade SPSA usuhingute liikmete arvust on näidatud lisal nr.9.

Kolmanda sektantliku liikumise esinevad metodistid, kellede arv 1. jaanuariks 1951.a. oli 861 inimest.

Ka metodistide juures esineb liikmete arvu langus. Usklike arvu vähenemine ajavahemikul 1. jaanuarist 1947 kuni 1. jaan. 1951 on 189 usklikku või 18%.

5. Ülejäänud kultused.

A. Vanausulised.

Vanausulised paiknevad Peipsi järve rannikul mõõda, kus neil on 9 usuhingut. Üks usuhing asub Tallinnas.

Usklike arvu on võimatu kindlaks teha kuna nad mingit arvestust ei pea.

Usuhingute ümber on jäänud peamiselt vanemad inimesed.

Tartus asub grupp vanausulisi, kes taotlevad oma palvemaja avamist.

B. Katoliiklased.

Katoliku kirikuid tegutseb ENSV-s 2: Tallinnas ja Tartus.

Mitte täpsete andmete põhjal eluneb ENSV-s kuni 600 katoliiklast.

Usuhingud ja preestrid erilist aktiivsust ei näita.

C. Juudiusulised.

Tegutsev usuhing asub ainult Tallinnas mille ümber on koon-

08.08.80
7002
Фонд № 7
Опись № 1
№ 108

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIK PARTEI
КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ СОВЕТСКОГО СОЮЗА

ESTIMAA KOMMUNISTLIKU PARTEI
E S K O M I T E E

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ ЭСТОНИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Докладные записки, годовые отчеты
и информации учено-исследовательских
делам религиозных культов при
С.М. ЭССР.

Alustatud „16“ *января* 19 *65* aastal
Начато
Lõpetatud „14“ *декабря* 19 *65* aastal
Окончено
на 120 lehel
листах
Säilitada
Хранить

Архив Коммунистической

ERAF.1.302.20
Laenutus

H: Noora:A407

Laenutus
16.08.2018
Toivo Reitalu

Изменения в численности кадров духовенства

За 1964 год убыли:

Лютеранские пасторы: А. Экштейн, А. Кырв, М. Соосалу,
П. Кошпель, А. Таммик

Лютеранские проповедники: А. Талбак и А. Тори

Лютеранский дьякон: В. Таммеканд

Старообрядческий наставник: К. Никифоров

Католический ксендз: Т. Краус и

Баптистские проповедники: Х. Кару, А. Кальюранд и Х. Кавак.

Прибыли за тот же период:

Лютеранские пасторы: А. Кавак и В. Таммеканд

Лютеранские проповедники: П. Аудова и К. Куук

Католический ксендз: Я. Павловски

Старообрядческий наставник: И. Канопин и

Баптистский проповедник: Ю. Сейн.

С учетом приведенных изменений в кадрах духовенства
состоят:

	<u>на 1.1.1964 г. на 1.1.1965 г.</u>		
Лютеранские пробсты	10	10	е
пасторы	94	90	
дьяконы	5	4	
проповедники	18	18	в
Католические ксендзы	2	2	
Старообрядч. наставники	11	11	е
Равнины	1	1	
Баптистские пресвитеры	79	77	
Адвентистские пресвитеры	13	13	-
Методистские пресвитеры	10	10	-
В с е г о	243	236	

Примечание: В таблицу не входят архиепископ лютеранской церкви и старший пресвитер баптистов не имеющих конкретных общин и методистский суперинтендент исполняющий эту должность попутно с должностью пресвитера общины.

Из 236 штатных должностей духовенства разных культов в настоящее время укомплектованы 236 должностей, остальные 50

т
н
ж
о
н
е
е

о фактически действующих религиозных объединениях и служителях культа на 1.1.1965 г. по Эстонской ССР

Наименование религиозного культа	Всего учтено фактически действующих религ. объединений	Из них :		В числе незарегистр.			К-во членов и приобщенных в сектантах и ских объединениях	Всего учтено служит. культа и лиц, выполняющих эту роль в религ. объединениях	Из них	
		Зарегистр. религ. объединений	Незарегистр. религ. объединений	К-во регистр. действующих религ. объединений	К-во перидействующих религ. объединений	К-во религ. объединений, в которых проводятся только по большим праздн.			Зарегистр. религ. объединений	Незарегистр. религ. объединений
1. Лютеранский	145	145	-	-	-	-	-	122	122	-
2. Филиалы лютер.	16	16	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Баптистский	82	81	1	-	1	-	8520/0	78	77	1
4. Методистский	13	11	2	-	1	-	1994/0	12	10	2
5. Адвентистский	13	13	-	-	-	-	2047/0	13	13	-
6. Старобрядческ.	11	11	-	-	-	-	-	11	11	-
7. Католический	2	2	-	-	-	-	-	2	2	-
Итого	283	280	3	1	2	-	-	239	236	3

Всего учтено фактически действующих религ. объединений

о зарегистрированных служителях культа

№ п/п	Наименование религиозного культа	Духовный сан служителя культа	Всего зарегист. служит. культа		Стаж духовной деятельности			Возраст					Общее образование			Духовное образование			Не имеющих духовного образования
			в	с	с 1917 г.	с 1917 по 1940 год	с 1941 г.	до 40 л.	с 41 до 60 лет	Свыше 60 лет	Высшее	Среднее	Ниже	Высшее	Среднее	Ниже			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
1.	Лютеранский	Архиепископ Пробсты Пасторы Дьяконы Проповедники	1 10 90 4 18	- - - - 6	- 1 1 1 1	6 45 2 1 1	4 2 11 - -	- - - - -	1 9 55 2 2	2 3 12 1 1	1 1 1 1 1	10 26 1 1 1	- - - - -	1 10 73 - -	- - 14 - -	- - 3 - -	- - 15 - -		
2.	Баптистский	Ст. пресвитер Пресвитеры	1 77	- 39	1 2	1 33	1 42	- -	1 31	1 3	1 12	2 14	2 13	61 9	17 7	1 1	57 6		
3.	Адвентистский	Пресвитеры	13	-	2	9	4	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1		
4.	Методистский	Суперинтенд. Пресвитеры	1 9	- 5	- -	1 6	3 -	1 -	1 6	1 3	1 3	1 1	2 2	6 -	3 -	- -	6 -		
5.	Старообрядческий	Наставники	11	3	-	2	9	-	2	9	-	-	-	11	-	-	11		
6.	Католический	Ксендан	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
7.	Иудейский	Раввин	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
Итого:			238	53	4	113	121	17	118	103	77	59	102	90	45	6	97		

Уполномоченный Совета по Эстонской ССР
 А. ВЕДЕРНИС

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU
(bolševike) PÄRTEI
KESKKOMITEE

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ
(большевиков) ЭСТОНИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Osakond *Eriksental*

Отдел *Общедый Сектор*

Fond № 1

Nimetus № 1-5A

Toimik № 55

19__ a.
г.

ТОИМІК
ДЕЛО

№ 55

*Kirjavahetus NSV L Mi-
nistrite Nõukogu juures
asuva Usukultuste Nõu-
kogu NSV volinikuga
usukultuste tegevusest
ja seisukorrast
desti NSV-s.*

*Терезина с Финляндии
или Совета по делам ре-
лигиозных культов при СМ
СССР по СССР с деятельностью
и составили религиозные
культов в эср.*

Alatud „28“ *марта* 1947 aastal
Начато

Lõpetatud „14“ *октября* 1947 aastal
Окончено

Lehtede arv *89*
Количество листов

Fond nr **ERAF 1**

Nim.nr *5a*

S.nr *55*

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU
(bolševike) PARTII
KESKKOMITEE

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ
(большевиков) ЭСТОНИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Osakond *Erisektor*

Отдел *Общед. сектор*

ERAF.1.5a.55
Laenutus

1-5^A *1947* *55*

а.
г.

К *№ 55*

*Kirja
nime
asuna
kogu
use
ja
des*

H: Noora:A407

*Терезка с Инноуэссели
нии Совета по делам фе-
лиозных клубов при СМ
СССР по СССР о деятельности
и составили различные
клубов в СССР.*

Laenutus
16.08.2018
Toivo Reitalu

апрта 1947 aastal
года

октябрь 1947 aastal
года

Fond nr ERAF1

Окончено

Nim.nr 5a

Lehtede arv 89
Количество листов

S.nr 55

NSVL MINISTRITE NÕUKOGU
USUKULTUSSAJADE
NÕUKOGU VOLINTA
EESH NSV-S
TALLINN

Salajane
УПОЛНОМОЧЕННЫЙ СОВЕТА
ПО ДЕЛАМ РЕЛИГИОЗНЫХ КУЛЬТОВ
СОВЕТА МИНИСТРОВ СОЮЗА ССР
по Восточной ССР
ТАЛЛИН

№ 330 28. märtsil 1947. a.

*Palun
võtta arvesse
võrdseid
prõssi*

*Peaministri
kabinetti
Ar. Kõrre*

Arakiri: EK...
S. Karotamm

Ettekandeline kiri.

1. Usuhingute registreerimise käigust ENSV-s.

Tegutsevate usuhingute registreerimine algas tegelikult 1945. a. mai kuu lõpul. Registreerimisele asumise aluseks oli NSVL Ministrite Nõukogu juures asuva usukultussajade Nõukogu kiri nr. 43-c 16. veebruarist 1945. a. Nimetatud kirja põhjal oli korraldus registreerida järgmiste usundite usuhingud ja nende usukultusteestistjad:

1. evangeeliumi luteri usu kiriku usuhingud,
2. baptistide usuhingud,
3. evangeeliumi kristlaste usuhingud,
4. seitsemenda päeva savenistide usuhingud,
5. metodistide usuhingud ja
6. vanausuliste usuhingud.

Kõikide teiste ENSV-s esinevate usuhingute registreerimine, nende hulgas ka rooma-katoliku kiriku usuhingute registreerimine, jäi esialgselt ära. Nende registreerimine pidi toimuma Nõukogu erikorralduse põhjal. Praegu on korraldus asuda ka rooma-katoliku kiriku usuhingute registreerimisele. Selpool nimetatud kirjas oli märgitud, et esialgselt ei tule asuda lepingute sõlmimisele usklikoga palvemajade ja kirikute ning usukultusliku varade kasutamise vormistamiseks, nagu see on üldiselt kehtiv NSVL vanades vabariikides.

Kirjas nr. 43-c juhtiti tähelepanu sellele, et usuhingute registreerimise protseduur peab olema selleks algeks, kus tuleb rakendada esimesed organisatsioonilised vormid, mis on üldiselt kehtivad NSVL-s, et aeg ajalt üleminna täielikult NSVL-s kehtivatele alustele.

Reeg. 10. Tallinn. 499. 46. 1946.

Põhiliseks organisatsioonilise vormi tuumaks on usuühingute suhtes NSVL-us n.n. "kahekümnik". "Kahekümnik" on usklikte grupp, kes omab õiguse usuühingu moodustamiseks ja legaliseeritud edaspidiseks tegevuseks uskul-
tuskommete täitmisel. "Kahekümnikule", kui tema on vastavalt vormistatud usukultusesajade NSUKogu voliniku juures, antakse kohaliku NSUKogude organi poolt tasuta ja tähtaajatult kasutada palvemaja või kirik koos uskul-
tusliku varaga.

Kuigi NSUKogu kiri nr. 43-c "kahekümnikute" moodustamist ei nõudnud, vaid nõudis ainult olemasolevate tegutsevate usuühingute organite ja usu-
kultusteenistujate registreerimist, ma asusin seisukohale, et tuleb rakendada "kahekümnikute" moodustamist koos usuühingute registreerimisega, mis oleksid
aluseks usuühingu registreerimisel. "Kahekümniku" moodustamisel ma püstita-
sin nõude, et "kahekümniku" võivad moodustada usklikud, kes elavad kõik ühel
administratiivsel üksusel, millel asub kirik või palvemaja.

Selle nõude esimeseks tegelikuks tagajärjeks oli see, et terve rida
laskuskude pisi usuühinguid ei saanud esitada registreerimise avaldust ja
pidid oma iseseisva tegevuse usuühinguna lõpetama.

Peab märkima, et "kahekümnikute" moodustamine ei läinud raskusteta.
Esines teatud grupe ja üksikisikuid, kes levisid kuuldusi, et "kahekümni-
kute" moodustamine on usklikte aktiivi kindlaks tegemise katse, mille taga-
järjeks on "välja saamine".

Niisugused kuulujutud tekitasid teatud rahutusetunde usklikte ringkon-
dades ja ähvardasid veeretada registreerimise käigule tõsised raskused.

Minu poolt ettevalmistatud selgitustöö tagajärjel, ni olemasolevate usu-
ühingute keskuste kaudu kui ka üksikusklikega, kes mind külastasid, õnnestus
niisuguse agitatsiooni mõju õige pea hajutada ja registreerimise avaldusi
ühes "kahekümnikutega" hakati esitama hulgaliselt.

Usuühingute registreerimisele asumise momendil tegutsesid ENSV terri-
tooriumil järgmiste usukultuste usuühingud:

1. evangeeliumi luteri usu kiriku usuühingud,
2. baptistide usuühingud,
3. evangeeliumi kristlaste vabasuühingud,
4. evangeeliumi prii usuühingud (keskus püüdis),
5. seitsemenda päeva adventistide usuühingud,
6. metodistide usuühingud,
7. vanausuliste usuühingud,
8. rooma-katoliku kiriku usuühingud,
9. evangeeliumi vennaste kogudused,
10. evangeelsete vendade usuühingud ja
11. üksikud iseseisvad usuühingud, mis ei kuulunud ühtegi selpool nime-
tatud usukultusse (urschanistid, apostlikud, 7-da päeva vabakristlased
jne.)

Registreerimisavalduste esitamise viimaseks tähtpäevaks oli minu poolt määratud 31. detsember 1945. a. Tegelikult registreerimise avaldused esitati umbes 95 % -selt juba 1. oktoobriks 1945. a.

31. detsembriks 1945. a. oli esitatud usuühingute poolt registreerimise avaldusi aldes 388, millised jagunesid üksikute usukultuste vahel järgmiselt:

1. evangeeliumi luteri usu kiriku usuühingud	161
2. baptistide usuühingud	81
3. evangeeliumi kristlaste usuühingud	24
4. evangeeliumi prii usuühingud	14
5. seitsemenda päeva adventistide usuühingud	19
6. metodistide usuühingud	12
7. vanausuliste usuühingud	11
8. rooma-katoliku kiriku usuühingud	2
9. evangeeliumi vennaste kogudused	45
10. evangeeliumi vendade ühingud	15
11. muud	4 388

Vastavalt Nõukogu juhenditele üksikute iseseisvate usukultuste liitmiseks ühise juhtimise alla, kais koos registreerimisega paralleelselt t88 niasuguste usukultuste liitmise suunas. Niasugusteks usukultusteks olid: baptistid, evangeeliumi kristlased (ja neisse kuuluvad "nelipõhilased") ning priilased (evang. prii usuühingud). Need usukultused olid eneste vahel usuliselt väga väikeid erinevusi, mis andiski põhjuse ülesse tõsta küsimust nende eneste vaheliseks liitumiseks. Peakujuks liitumise küsimuses oli siin NSVI-us evangeeliumi kristlaste ja baptistide liitumine "evangeeliumi kristlaste-baptistide" liiduka. Ettevedatud abinõude ja vastava selgituse alusel eelpoolnimetatud kolm eri liikumist eneste vahel liitust ja veidi hiljem tunnistasiid enese solidaarseks üleliidulise evangeeliumi kristlaste-baptistide liikumisega, mille tagajärjel likvideeris kohalik iseseisev "liidu juhtus" ja kõik juhtimine kandus üle üleliidulisele evang. kristlaste-baptistide liidule, kelle poolt määrati ENSV-esse liidu volinik - vanem presbüüter. Vanem presbüüteriks sai endine baptistide liidu juht Joh. Lipatok.

Nimetatud liitumise tagajärjel kadusid baptistid, evangeeliumi kristlased ja priilased. Nad ekaisteerivad nimetuse all "evangeeliumi kristlased-baptistid" (seega nende usuühingute poolt esitatud reg. avalduste arvukus on: 81 + 24 + 14 s.o. kokku 119).

Registreerimise materjalide läbi vaatamisel on otsustatud registreerida jaatavalt ja praegusel momendil tegutsevad registreerituna:

1. evang. lut. usu kiriku usuühinguid	154	(neist üks 1946. a. esitatud avamise taotluse põhjal)
2. evang. kristlaste-baptistide usuühinguid	104	jal)
3. metodistide usuühinguid	11	
4. seitsemenda päeva adventistide u/ühinguid	13	
5. vanausuliste usuühinguid	10	kokku 290

Esitatud registreerimise avaldustest otsustati eitavalt üldse 34 registreerimise avaldust mitmesugustel põhjustel, neis:

1. evang. luteri usu kiriku usuhingute avaldusi	9
2. evang. kristl. baptisti usuhingute avaldusi	8
3. metodistide usuhingute avaldusi	1
4. seitsmenda päeva adventistide usuh. avaldusi	6
5. vanausuliste usuhingute avaldusi	1
6. vennaste koguduste avaldusi	4
7. evangeelsete vendade usuhingute avaldusi	2
8. muid	3
	34

Praegu on registreerimata veel evang. kristlaste baptistide usuhinguid, mis esitasid avaldused, 7. Nende registreerimise või mitteregistreerimise küsimus tuleb otsustamisele lähemal ajal.

Katoliku kiriku usuhingute registreerimise küsimuses on tulnud jätta korraldus. Küsimuse otsustamine on päevakorras.

Evangeeliumi vennaste kogudused ja evangeelsed vennaste ühingud (arvult kokku 54) tegutsevad praegu veel registreerimata. Ühliku seisukoha võtmine nende suhtes on päevakorral. Minu seniste ettekannete põhjal nõukogu nende suhtes veel oma korraldust teinud pole.

Seega on praegusel momendil registreerimise küsimus lõpetatud 97 % -selt nende usukultuste usuhingute suhtes, millede kohta on olnud nõukogu korraldus.

1946. a. jaanuari ja veebruari kuudel esitati veel 6 registreerimise avaldust. Neist luterlaste poolt 5 ja evangeeliumi kristlaste baptistide poolt 1. Need avaldused jäid rahuldamata, kui mitte ühel ajal esitatud. Kohtadele on antud minu poolt ettekirjutus nende palvemajade sulgemiseks, seega nad ei tegutse.

2. Usklike poolt esitatud palvemajade avamise taotlused.

1946. a. jooksul esitati usklike poolt palvemajade avamise taotlusi mitmesugustest usukultustest üldse 33. Esitatud avaldustest on leidnud rahuldamist 4, tagasi lükatud 23 ja praegu on läbivaatamisel 6. Rahuldamist leidis juudi usklike palvemaja avamise taotlus Tallinnas ja 3 luteri usuliste taotlust: Karksis-Viljandimaa, Roela vallas, Tuus - Virumaal ja Orajõe vallas, Treimanis - Pärnumaal. Nendest kahe viimases kohas palvemajad veel ei tegutse, kuna palvemajade ülesandmine ei ole veel vormistatud.

3. Mis on rakendatud ENSV-s usuhingute suhtes NSVL-us kehtivast.

Koos usuhingute registreerimisega on käinud paralleelselt töö minu tegevuspiirkonda kuuluvate usukultuste usuhingute suhtes NSVL-us kehtiva korra rakendamine järgmiselt:

1. Kui meil varem usuhingud olid oma tegevuseks mitmeid palvemaju,

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU
(bolševike) PARTEI
KESKKOMITEE

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ
(большевиков) ЭСТОНИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Osakond *Eri sektor*

Отдел *Особый сектор*

ERAKOOL KOKK PÄRTEI ARHIIV

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ЦР КП(б) ЭСТОНИИ

Tallinn

Tallinn

Fond № /
Фонд № /

Nimistu № /-7 A
Опись № /-7 A

Toimik № 30
ед. хр. № 30

19 а.
г.

ТОИМІК
ДЕЛО № *30*

*Kirjavahetus NSVL
M.A. juures aruand
Usukultuste Nõukogu oli-
nikuga, žesti NSV-s
usukultuste tegevusest
ja alusest žesti
NSV-s.*

*Информация с Уполномоченными
Совета по делам финляндских
критиков при СМ СССР по СССР
о деятельности и состоянии
финляндских критиков в ВДР.
(В деле архива за IV квартал 1947г.)*

ERAF1
7A
30

Alatud „19“ *oktober* 1948 aastal
Начато „19“ *октябрь* 1948 года
Lõpetatud „29“ *september* 1948 aastal
Окончено „29“ *сентябрь* 1948 года
Lehtede arv *196*
Количество листов

нем пастор /орданирован в 1928 г./ и должен был бы поэтому иметь авторитет.

Однако, по некоторым причинам личность Консиана не приемлема некоторым органам.

Что касается римско-католических реп. общин, то их действует 3 реп. общины, причем в отношении одной оформлен договор на пользование церквью.

Служителями культа работают в римско-католической реп. общине ст. священники Гришанс и Краус /в Таллине и Тарту/. Реп. община, находящаяся в Рапвере не имеет священника и эту реп. общину обслуживает один раз в месяц ст. священник Гришанс.

Ст. священник Краус /он работает в Эстонии с 1930 г./ имеет подданство Польской Республики и живет в ЭССР на основании временного вида на жительство.

Что касается деятельности реп. общины католической церкви, то необходимо отметить, что в течение 1947 г. в деятельности этих реп. общин не проявилось ничего такого, что доказывало бы об усилении деятельности католической церкви. Участие в богослужениях малочисленное /25 - 30 чел./ Конфирмационных обучений не проводится из-за отсутствия конфирмантов.

Также и о старообрядцах привожу лишь несколько общих замечаний, т.к. у них не принято вести учет количества членов, ни деятельности. В отношении таллинской реп. общины старообрядцев, председатель реп. общины Варанин заметил, что участие верующих в деятельности реп. общины вялое. Варанин сказал, что если членов реп. общины в Таллине можно насчитать в 300 - 400 человек, то в содержании церкви и реп. общины принимает участие, приблизительно, 30 - 50 человек.

которые де
являются
реп. общины
венные тру.
О дея
в настояще
мог бы оха
так, как с
за 1947 го
дль о поте
нионных от

в кон
ослабление
чением ад
церкви.
Изве
хранились
некие су
марные да
му невозм
в обмен.
близитель
баптисто
Общ
вольных
и меньше
реформа.

158

T a b e l

luteri ja rooma-katoliku kirikute ning

luteri ja rooma-katoliku kirikute ning metodistide palve-
majade nimestik 1948.a.

- a) kirikute ja palvemajade ehitus aastana on märgitud aasta arv, millal on ehitatud praegu olemasolev kirik või palvemaja. Kirikud ja palvemajad, mis esinevad praegu enam-vähem muutmatul kujul, mil nad esimest korda ehitati - nende suhtes on ehitus aastaks märgitud nende ehitamise algaasta.
- b) mahutavuse suurusena on määratud kaks arvu. Esimene arv tähendab kirikus või palvemajas leiduvaid istekohti, kuna teine arv näitab üldmahutavust (koos seisukohtadega).
- c) kiriku või palvemaja ümber koondunud usklikte arvuna on määratud:
  1. luterlastel - usklikte arv, kes teostasid vabatahtlikke annetusi 1947.a. usutõingu ja kiriku häaks.
  2. metodistidel on võetud piirarvud, mis näitavad n.n. tegevliikmete arvu (esimene arv) ja üldse u/a nimestikku leiduvate usklikte arvu (teine arv)
  3. katoliiklaste suhtes on arvud väga umbkaused, kuid nad näitavad siiski enam-vähem katoliiklaste üldarvu. Täpsemate arvude esitamine on võimatu, sest seda ei tea isegi preester.
- d) graafad 12 ja 13 näitavad arvusid 1937.a. kohta.

Lisa: kaheksal lehel.

Uskultuseajade Nõukogu volinik
Jesti NSV-s.

96-с 9 октября 1948

Председатель Совета по делам религиозных культов
при Совете Министров СССР

тов. ПОЛЯНСКОМУ.

ИНФОРМАЦИОННЫЙ ОТЧЕТ

о деятельности и состоянии религиозных культов в СССР
на 1 октября 1948.

За время отчетного периода было представлено заяв-
лений об открытии молитвенных домов со стороны:

- 1/ католиков района Пимме-Талли,
- 2/ ев. христ. баптистов волости Изаку,
- 3/ лютеран, вол. Ригула.

Заявления все на рассмотрении.

Адвентистами 7-го дня из гор. Вильянди было предст-
авлено заявление о регистрации рел. общины, в котором просит
разрешить деятельность в помещении, находящемся в пользо-
вании ев. христ. баптистов.

Заявление находится на рассмотрении.

Кроме названных заявлений, было представлено три
заявления по линии лютеранской церкви /Леобикку, Сооду и
Сельяма/ с просьбой зарегистрировать их молитвенные дома